

Drinkwaterbedrijven trekken zich de internationale waternoden aan

De Nederlandse overheid heeft zichzelf een ambitieuze doelstelling gesteld om voor 2015 tenminste 50 miljoen mensen van voldoende veilig drinkwater en sanitatie te voorzien. Waterbedrijven spelen hier in toenemende mate op in. Zij kiezen daarvoor uiteenlopende manieren. Op 14 december verzorgde de KVWN in Nieuwegein de workshop 'Drinkwater voor de gehele wereldbevolking: ons een zorg?' In deze workshop werden voorbeelden toegelicht en werd intensief gediscussieerd over de vraag of waterbedrijven een rol moeten spelen in het buitenland. Die vraag werd door de circa 35 deelnemers impliciet bevestigend beantwoord. De discussie ging niet over of er een rol is, maar over hoe deze moet worden ingevuld.

In Sorong (Indonesië) begon Waterleidingmaatschappij Limburg eind 2004 met de waterlevering, nadat deze bijna een jaar had stilgelegen. Het leidingnet is in zeer slechte staat. Bijna 70 procent van het water gaat verloren bij de productie en distributie.

Dagvoorzitter Martien den Blanken (PWN) gaf in zijn inleiding een overzicht van (historische) internationale betrokkenheid van waterbedrijven. Er is een trend zichtbaar naar intensievere en concretere betrokkenheid. De twinningen van de jaren 80 hebben plaatsgemaakt voor een managementcontract (Vitens in Ghana) of actieve participatie (WMD in Indonesië).

Paul Hassing (DG Internationale Samenwerking, Buitenlandse Zaken) onderstreepte de ambities van de Nederlandse overheid om een bijdrage te leveren aan de internationale drinkwater- en sanitatieproblemen. Hij pleitte daarbij voor nuance: in het streven naar een menswaardiger bestaan zijn sanitatie, persoonlijke hygiëne en het (kunnen) handen wassen feitelijk belangrijker dan de kwantiteit en kwaliteit van (drink)water. Nederland wil in de komende tien jaar 50 miljoen mensen van duurzame drinkwatervoorziening en sanitatie voorzien. De Nederlandse overheid verwezenlijkt deze ambitie via de bilaterale en multilaterale

hulpkanalen, maar ook via meer privaat-georiënteerde projectontwikkeling. Hassing wees op de structurele tekortkomingen van waterbedrijven in ontwikkelingslanden: de overgrote meerderheid van waterbedrijven is structureel verliesgevend en komt daardoor niet uit de vicieuze cirkel van slechte watervoorziening en achterblijvende inkomsten. Hassing juichte de betrokkenheid van Nederlandse waterbedrijven toe, omdat zij kunnen bijdragen aan beter gestructureerde waterbedrijven in ontwikkelingslanden. Hassing is ervan overtuigd dat de Nederlandse waterbedrijven in dit verband een aantrekkelijk profiel hebben (opgebouwd): relatief kleinschalig, een voorzichtige benadering waarbij bereidheid tot het delen van kennis en ervaring en een streven naar deelname in plaats van overname, een duurzame relatie ten goede komen. Hassing daagde de Nederlandse waterbedrijven uit om vanuit haar betrokkenheid nieuw kapitaal aan te boren. Wanneer Nederlandse waterbedrijven erin slagen

om waterbedrijven in ontwikkelingslanden beter te structureren, dan zullen kapitaalverstrekkers, zoals pensioenfondsen, eerder geneigd zijn tot financiering van waterprojecten.

Sjef Ernes (Aqua for All) tekende aan dat de Nederlandse inspanningen voor de internationale waternoden zeer divers en pluriform zijn: een grotere onderlinge samenhang vindt hij gewenst. Ernes wees erop dat de waternoden worden geboren uit de groeiende verstedelijking, de groeiende industrialisatie en de nog immer groeiende bevolkingsaantallen. Ernes begrijpt de aarzeling vanuit waterbedrijven om financiën voor de internationale waterproblematiek vrij te maken. Maar hij benadrukte dat het thans over minder dan twee euro per huishouden per jaar gaat.

Jan Hoffer (Vitens Evides Internationaal) ging in op de recent overeengekomen samenwerking tussen Vitens en Evides op onder andere internationale waterprojecten (zie de vorige H₂O). Vitens is al enkele jaren in twee regio's in Mozambique actief bezig met herstructurering van waterbedrijven. Vitens, voortaan Vitens Evides Internationaal, stelt expertise beschikbaar en DG Internationale Samenwerking fondsen voor waterinvesteringen. In Ghana loopt het grootste project van Vitens. Samen met Rand Water gaat het Nederlandse drinkwaterbedrijf proberen binnen vijf jaar een structurele verbetering in de bedrijfsvoering van Ghana Water te bereiken. Ook in Jemen en Suriname heeft Vitens/VEI al enkele jaren projecten in uitvoering. In Vietnam, Zuid-Afrika en Mongolië zijn projecten in voorbereiding. Hoffer legde uit dat Vitens/VEI een rol ziet in herstructurering van waterbedrijven en een optimalisering van bedrijfsvoering. De nadruk ligt hierbij dus niet op investeringen. Inmiddels zitten zo'n tien mensen van VEI voor langere tijd in het buitenland. Hoffer sprak de verwachting uit dat de inzet van mensen de komende jaren uitgroeit naar 25 volledige krachten voor de lange termijn en opgeteld 25 menskrachten voor de korte termijn.

Henk Brink (WMD) lichtte de activiteiten van Waterleidingmaatschappij Drenthe in Indonesië toe. Bij de waterbedrijven in Indonesië heerst een crisis: ze hebben een schuldenlast van 100 Amerikaanse dollar per aansluiting en een neerwaartse spiraal van te weinig inkomsten, teruglopende dienstver-

In Zuid-Mozambique werkt Vitens Evides Internationaal sinds 2004 aan het opzetten van lokale, autonome waterbedrijven op basis van een publiek-privaat partnerschap met het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking en FIPAG. Hier wordt een nieuwe boorput aangelegd.

lening en verder teruglopende inkomsten. WMD besloot in de jaren 90 haar twinning om te zetten in een structurele betrokkenheid bij waterbedrijven in Indonesië. Dit bleek succesvol op Ambon, waar inmiddels al bijna tien jaar een waterbedrijf met WMD-inbreng bestaat. Dit bedrijf functioneert goed en geldt als voorbeeld voor in totaal elf waterbedrijven waarmee WMD een joint venture heeft

opgericht. De insteek is steeds een gecombineerde aanpak van institutionele en organisatorische verbetering (met Indonesisch management) en technische rehabilitatie. Binnen het thans lopende programma (met co-financiering door WMD en de Nederlandse regering) is beperkt ruimte voor investeringen in infrastructuur. Het herstel binnen de waterbedrijven moet een basis creëren die

het aanboren van verdere (omvangrijkere) financiering voor structurele uitbreiding mogelijk maakt. Brink wees erop dat naast de evidente technische uitdagingen (herstel van infrastructuur) grote uitdagingen bestaan op sociaal vlak (met name opleiding van praktisch personeel en management) en op het gebied van het milieu (met name goed beheer van waterwingebieden waar ontbossing moet worden bestreden).

In de armste wijken van Sorong wordt het water via een zogeheten 'stand post' geleverd. De bewoners hebben het geld niet om een eigen huisaansluiting te betalen.

In de discussie bleek dat de inspanningen van de waterbedrijven door de deelnemers van de workshop algemeen worden toegejuicht. De vraag is niet of er een rol is, maar hoe die moet worden ingevuld. Rundberg (Waternet) legde bijvoorbeeld uit dat vanuit Amsterdam wordt toegewerkt naar een hybride benadering van nutsbedrijf en bedrijfsleven. Hij spreekt daarbij de overtuiging uit dat we veel meer vanuit de waterketen moeten opereren en geeft aan dat Amsterdam daarin een voortrekkersrol kan en wil vervullen. In de discussie bepleit Jeroen van der Sommen (NWP) om naast de charitatieve en de 'not for profit not for loss'-initiatieven ook de commerciële initiatieven niet uit het oog te verliezen. In de discussie werd opgemerkt dat het Nederlandse bedrijfsleven dan wel toegevoegde waarde moet vertegenwoordigen; voor routinewerk kan een Nederlandse aannemer het in Afrika niet winnen van de Chinezen. Hassing daagde de aanwezigen uit: vanuit de overheid bestaat bereidheid om vernieuwende initiatieven door waterbedrijven en bedrijfsleven te ondersteunen.

Fred de Bruijn (Witteveen+Bos)
Henk Brink (Waterleidingmaatschappij Drenthe)